

Călătorii în Țara din oglindă

Oricit m-aș feri de „conside-rațiunile generale“ ale înce-putului de cronică, nu pot să nu remarc că am citit în ul-timul an mai multă proză scurtă românească decît în ultimii zece și că cel puțin trei super-volume dedicate cenușăresei editoriale vin de la CDPL.

Bogdan-Alexandru Stănescu

Cartea Veronicăi D. Niculescu, de-și ar putea fi înscrisă (și minimali-zată) în seria „anamnezelor“, este ex-trem de înșelătoare, atît din punct de vedere stilistic, cît și ca finali-tate (asta dacă luăm în calcul și o fi-nalitate extraestetica a prozei). La o primă vedere, pare că am avea de-a face cu un volum al rememora-rii, al unor pretexte de a supune memoria gimnasticii afective. Co-pilăria și tinerețea – două coor-donate care atrag orice scriitor, care însă sînt văzute drept teri-torii ale debutului, ale primelor încercări. Numai că Veronica D. Niculescu nu este nici debutantă și nici despre încercări nu putem vorbi în cazul acestor proze. Ceea ce spun acum se va transforma (dacă nu este deja) într-un loc co-mun legat de numele autoarei: tra-ducătoare a lui Nabokov (și încă una pasionată de ceea ce face), nu a scăpat necontaminată de al său *violon d'Ingres*. Nu este o afirmație menită a umple spațiul cronicii,

ci una demonstrabilă, pentru că, așa cum se întîmplă în cazul lite-raturii adevărate, proza ei nu-ți permite relaxarea unei lecturi i-nocente. Textele ei sînt încărcate cu elemente ce asigură coeziunea materiei, asemenea unui schelet bine învelit de carnea vizibilă a cu-vîntului. Prozele acestui volum sînt construite, nu scrise: și, ca să coborîm puțin la nivelul acestei construcții, mi se pare evident faptul că nu sînt scrise dintr-un foc, ci lucrute cu minuțiozitate.

Revenirea la cuvînt

Am avut senzația acută a unei re-venirii la cuvînt, în sensul reîncăr-cării, resimbolizării acestuia: pe lîngă rolul său de purtător de sens și de stil (stilem), el își creează în a-cesste proze propria rețea de coe-ziune, însuflețit de o energie mi-tică. Reîntîlnesc aici ironia apo-caliptică nabokoviană, arta de a insera în text aluzii care solicită relectura și resemantizarea.

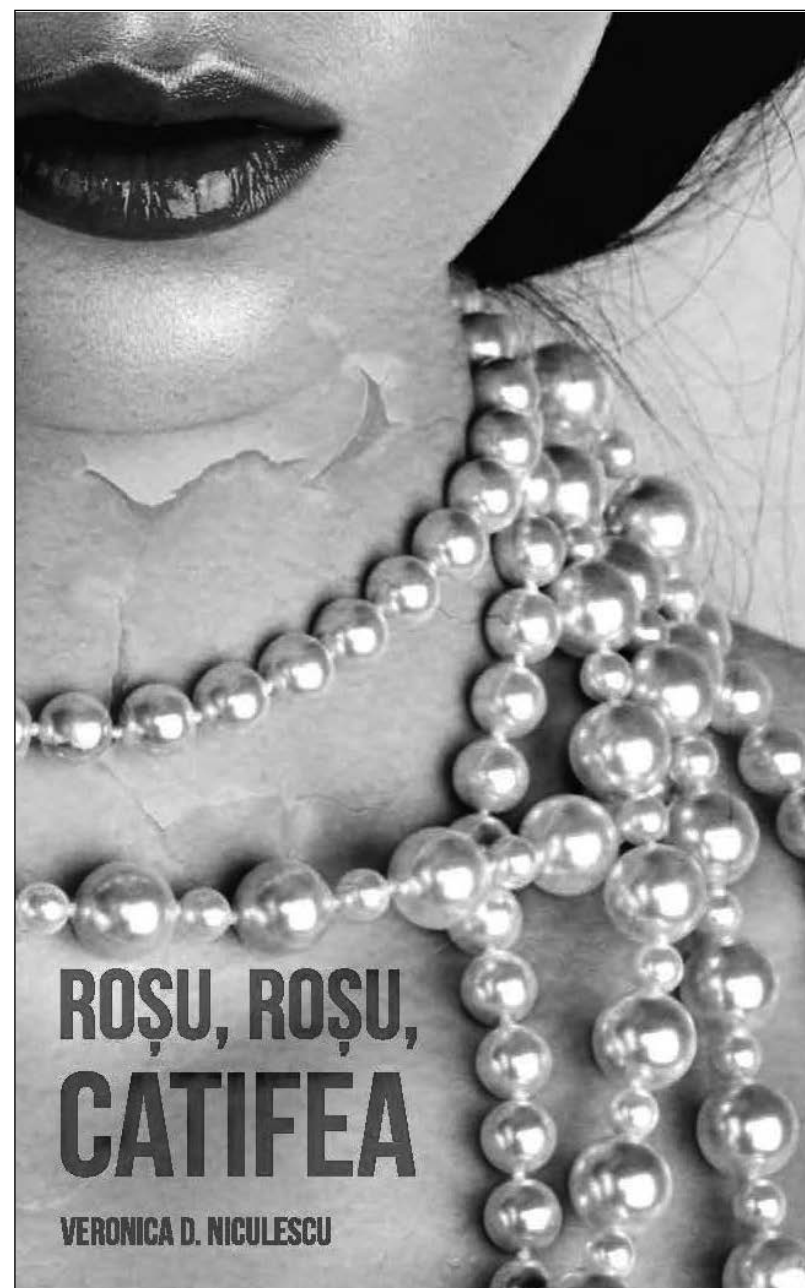
Este cazul primei bucăți a vo-lumului, *Cărămida*, unde narațiu-nea *frame* pune în contact conști-ința rememoroare și inocența unui copil, ambele chinuite de in-somnie (una datorită chiar dispo-nibilității de a rememora, cealaltă unei tinereti ce va fi pusă în legă-tură cu teritoriul inocent al fapte-lor rememorate). Anamneza matu-rului deschide calea de acces spre Țara Minunilor, spre o întîmpla-re din anii studenției de cămin.

De altfel, prozele care reconstru-iesc teritoriul studenției căminis-te pot fi decupate din volum și vor forma un corpus distinct, dat fi-înd că personajele revin, cele se-cundare devin principale, ca și cum un duh s-ar muta din corpul unei piese de șah într-altul, chiar din tabăra adversă. Or, asta nece-sită infinite precauții afective, ne-atașarea de personaje, obiectivi-tate: toate aceste lucruri îndepăr-tează povestirile de zona devenită oarecum comună, a literaturii de cămin, de tipul „studentul frate cu gîndacul“... Două studente pleacă în căutarea unei cărămizi, destina-te unei tehnici fantasy de avort: că-rămida este încinsă pe reșou și stropită cu oțet – aburii otrăvitori intră în corpul tinerei care ar face orice numai să nu ajungă *la Ma-rinescu*. Da, dar aici elementul ultra-simbolizat este reșoul stră-bătut de *șarpele roșu* care parcă-și refuză rolul ingrat. Șarpele roșu este cel care intră în trupul fetei, ca un strigoi aflat pe urmele celui-lalt șarpe: Sora, surioara mea, u-ite cum ai închis ușa acum, ușa din-tre noi, uite cum te-ai apropiat de șarpele roșu, uite cum ți-ai desche-iat halatul și l-ai lăsat să cadă pe covor, uite cum stai goală și frumoasă în mijlocul camerei, uite cum îți deschizi picioarele și te apleci deasupra, cît poți tu de bine, cît poți tu de mult și cum aștepti să se-ntîmple, uite cum ne ard obra-jii, așteptînd să se-ntîmple .

O confirmare

O călătorie cu trenul, de doispre-zece ore, în ajunul anului nou, mi-a amintit de *Arborele nopții*, al lui Capote, numai că aici fata nu mai este chiar atît de tînără, groaza ei nu mai e iscată de misterul lumii cu care interacționează inocența ei, ci vine tocmai din scopul călători-ei, acela de a îngropa un tată urît, alcoolic și violent, care parcă a ju-cat fiicei un ultim renghi și s-a ho-tărît să moară tocmai de sărbă-tori. Un controlor gras, unsuros, libidinos, vulgar este umanizat de un accident al trenului care-i poar-tă numai pe ei doi și de elemente *biografice* care-l scot din domeniul aparenței și-i dau consistență.

O călătorie aproape inițiatică pentru micuțul Grigore, alături de fratele cel mare, prima lui ieși-re din perimetrul casei și al fami-liei, amintește atît de Preda, cît și (ca să revenim la eșalonul CDPL) de unele dintre prozele lui Mihai Mateiu. Aventura micuțului în lu-me e una traumatizantă, simboli-zată excesiv de protagonist, iar efectul acestei traume este unul

somatic, acea febră pe care o valo-riza și Preda.

La fel, în cazul fetei trimise pe înserare să-și cheme sora la masă, de la derdeluș, o adevărată aventu-ră într-o lume ostilă, decriptată cu instrumentele unei minți deschise spre magie. Veronica D. Niculescu dă dovadă de o empatie deosebită pentru sensibilitatea și gîndirea copiilor, fără a cădea însă în sen-sibilități excesive și în ghidușii fac-ile. Din spatele unităților simboli-zante pîndește mereu o gîndire ma-tură, gata să decripteze universul lor și să afirme că lumea întune-cată a magiei de tip *infans* este, pînă la urmă, adevărată.

Aici se află, cred, punctul forte al acestui volum de povestiri, carac-terul lor cehovian: sub aparența unei delicateți *feminine* (alt loc comun, nu-i așa?), al unei deschi-deri pline de empatie către lume, se ascunde o judecată a aceleiași lumi, de o duritate cumplită. Da, pare să spună autoarea, lumea *era așa*, dar sub acele aparențe se ascundeau

» **Prozele acestui volum sînt construite, nu scrise: și, ca să coborîm puțin la nivelul acestei construcții, mi se pare evident faptul că nu sînt scrise dintr-un foc, ci lu-crate cu minuțiozitate.**

presimțiri, premoniții care s-au îm-plitit. Lumea aceea purta în sine un virus ascuns, care acum s-a răs-pîndit și a infectat atît lumea din jur, cît și pe cel ce privește cu ochii larg deschiși. Nu întîmplător și-a așezat autoarea povestirile sub un *moto* din Lewis Carroll...

Pentru mine aceste proze nu au fost o surpriză, ci o confirmare. Cu excepția povestirii *Zei* (un hibrid Hesse/Aitmatov), care nu e pe gustul meu, *Roșu, roșu, catifea* se dovedeș-te un volum excelent de proză scurtă.

Veronica D. Niculescu, *Roșu, roșu, catifea*, colecția „Minutar“, Casa de pariuri literare, 2012

